LEMPÄÄLÄ Hirvikallio suunnitellun maa- ja kiviaineksenotto- ja varastointialueen arkeologinen inventointi 2022

Timo Sepänmaa
Janne Soisalo
Hannu Poutiainen

MIKROLIITTI Oy
PIENI TEHOKAS TERÄVÄ
ARKEOLOGISET TUTKIMUKSET
TAIDOLLA VUODESTA 1988

Tilaaja: Ramboll

Sisältö

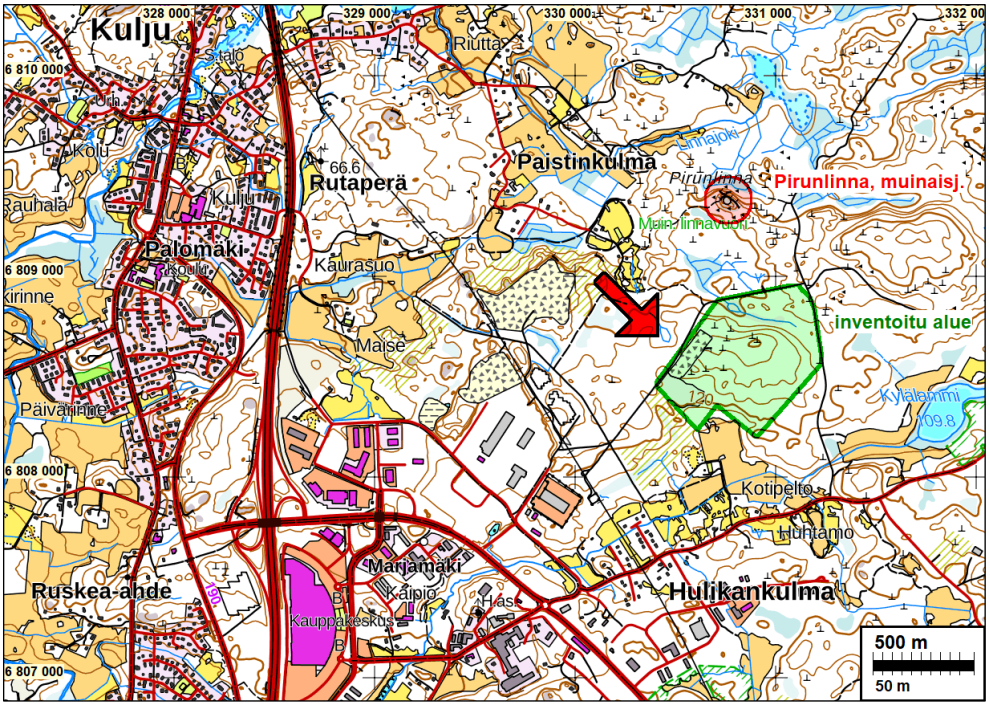
Perustiedot **2**
Kartat **3**
Vanhoja karttoja 3
Inventointi **3**
Alueen kuvaus 3
Maastotyö 4
Lähdeluettelo **4**
Yleiskuvia **5**

Kansikuva: Alueen luoteisrajalla sijaitseva siirtolohkare, joka aiheutti rinnevarjostuskuvaan kuoppamaisen muodostuman. Kuvattu kaakkoon.

Perustiedot

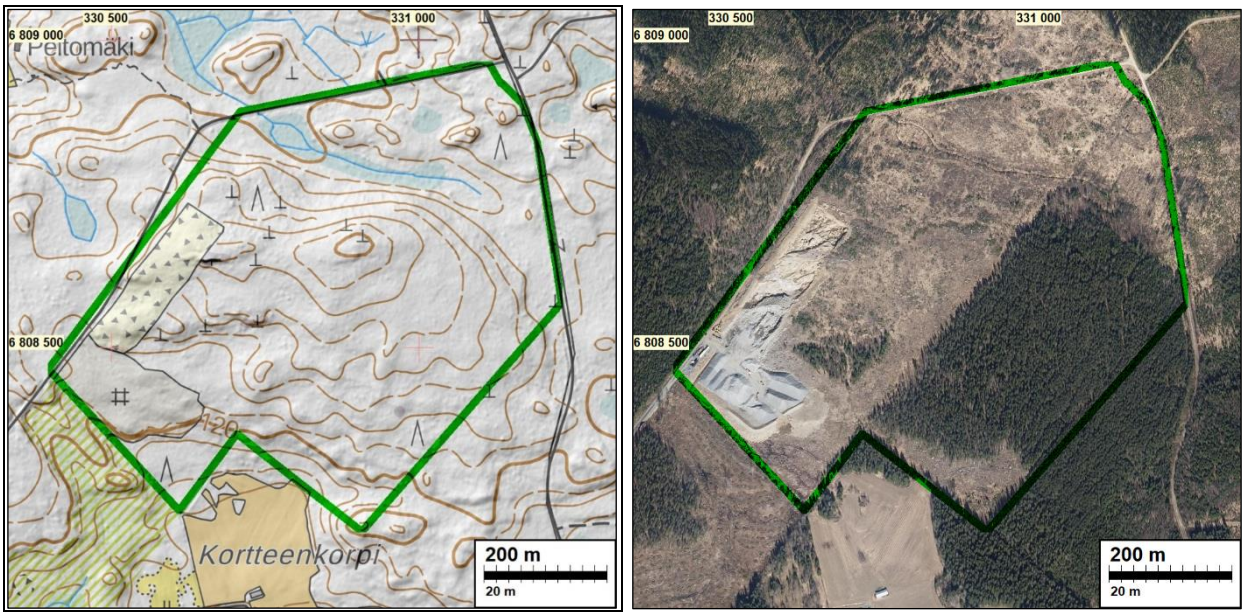
Alue: Lempäälä, suunniteltu Hirvikallion maa- ja kiviaineksen otto- sekä varastointialue.
Tarkoitus: Selvittää, alueella mahdollisesti sijaitsevat muinaisjäännökset ja muut arkeologiset kohteet.
Työaika: Maastotyö 6.5. ja 15.8.2022
Tilaaja: Ramboll
Tekijät: Mikroliitti Oy, Maastotyö: Timo Sepänmaa, Janne Soisalo ja Hannu Poutiainen.
Tulos: Alueella ei havaittu mitään merkkejä muinaisjäännöksistä. Alueen maan käyttö oli runsasta, luoteispuoliskolla oli arkeologisessa mielessä ehjää maastoa vähän.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 4/2022, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 4/2022. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvat: Timo Sepänmaa ja Janne Soisalo.

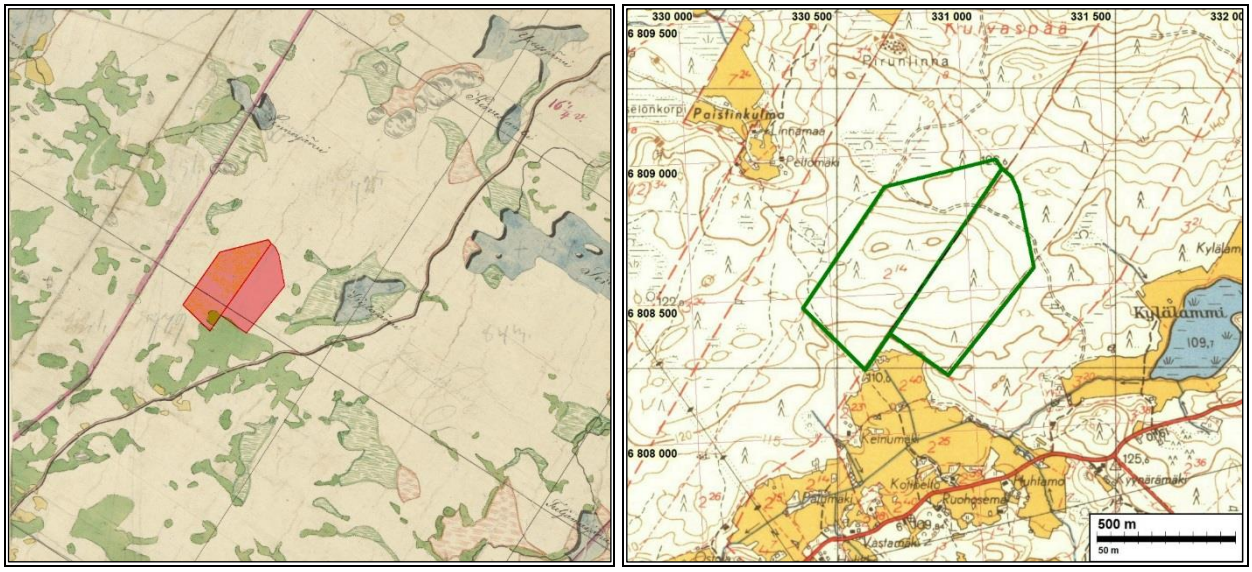
Tutkimusalue vihreällä ja osoitettu nuolella. sen pohjoispuolella Pirunlinnan muinaisjäännös.

Kartat

Inventoitu alue on rajattu vihreällä. Oikealla Maanmittauslaitoksen ortokuva alueesta – kuvausvuosi ei ole tiedossa. Kuva on otettu Maanmittauslaitoksen paikkatietoikkunasta toukokuussa 2022. Lähes koko luoteispuolisko on louhittu, täytetty tai muuten käsitelty. Kaakkoispuoliskolla on hiljattain tehty aukkohakkuu

Vanhoja karttoja

Vasemmalla ote 1840-luvun Lempäälän pitäjänkartasta. Karttaan lisätty punaisella varjostuksella tutkimusalue. Oikealla ote vuoden 1954 peruskartasta 2123 10. Tutkimusalue rajattu vihreällä viivalla.

Inventointi

Lempäälässä Hirvikallion alueella on suunnitteilla maanotto- ja varastointialueen laajennus. Hankkeen YVA-konsultti Ramboll tilasi Mikroliitti Oy:ltä hankealueen muinaisjäännösinventoinnin. Timo Sepänmaa ja Janne Soisalo tekivät inventoinnin maastotyöt 6.5.2022 ja Hannu Poutiainen 15.8.2022, työn kannalta hyvissä olosuhteissa.

Alueen kuvaus

Hirvikallion alue on asumatonta syrjäseutua, jossa maaperä on hyvin kivikkoista moreenia. Laajuudeltaan alue on n. 40,6 ha. Heti tutkimusalueen pohjoispuolella olevaa aluetta on aikaisem-

min inventoitu vuonna 2016 (Pesonen). Lähin muinaisjäännös on alueen pohjoisosasta reilu. 400 m pohjoiseen sijaitseva rautakautinen muinaislinna Lempäälän Pirunkirkko, jonka alueelta tunnetaan myös kivikautisia löytöjä.

Tutkimusalue sijaitsee n. 120–140 m korkeustasojen välillä. Muinaiset, viime jääkauden jälkeiset ihmisasutuksen aikaiset suurjärvi- ja merivaiheet eivät siten ole alueelle ulottuneet, joten siellä ei voi sijaita rantasidonnaisia muinaisjäännöksiä. Alueella ei ole vesistöjä. Alueella ei myöskään ole ollut pienempiä, sittemmin kuivuneita muinaisjärviä. Alue on maastoltaan ja maaperältään (kivikkoinen moreeni ja kallio) viljelylle sopimatonta. Sen maankäyttö on ollut aiemmin vähäistä, ellei olematonta. Alue on ollut asumatonta takamaata. Aivan eteläkulmaan on ulottunut niittyalue.

Ennen maastotöitä tarkasteltiin alueen vanhoja karttoja (1840-l pitäjänkartta & 1954 peruskartta) sekä laserkeilausaineistosta tehty rinnevarjoste. Näistä tarkastettiin, sijoittuuko alueelle niihin merkittyjä tai näkyviä arkeologisesti mahdollisesti mielenkiintoisia ilmiöitä. Alue kuuluu Kuivaspään kylään. Tarkasteltujen vanhojen karttojen perusteella alueella ei ole ollut historiallisella ajalla asutusta. Rinnevarjosteessa erottui muutamia, mahdollisesti kiinnostavia, epämääräisiä kuoppamaisia varjostumia (mm. N 6808822 E 330675), jotka tarkastettiin maastossa. Ne olivat siirtolohkareita.

Maastotyö

Luoteispuoliskon maastossa todettiin, että käytännössä lähes koko alue on maa-aineksen otto- tai varastointialuetta ja arkeologisessa mielessä liki tuhoutunutta. Maanmittauslaitoksen palvelimelta haetut kartat eivät siis olleet ajan tasalla mutta ilmakuva paremmin.

Kaakkoispuoliskon maasto on kauttaaltaan erittäin kivinen ja lohkareinen lukuun ottamatta pienialaista notkelmaa koillisnurkkauksessa. Siellä maaperä on kosteapohjainen ja mutainen mutta kuitenkin kivinen. Muualla kivien ja lohkareiden välissä on pieniä kohtia, joissa pintamaaperä on hiekkamoreenia.

Kaakkoispuoliskolla oli hiljattain tehty aukkohakkuu. Sen ansiosta näkyvyys oli hyvä sekä etäälle että lähelle, maanpintaan. Metsäkoneen jäljiltä näkyi jonkin verran paljasta kivennäismaata, hiekkamoreenia, mutta enemmän oli näkyvissä rikkoutuneita lohkareita. Se johtuu siitä, että maanpinta kaava-alueella on lähes tyystin niiden peittämä. Yksi rinnevarjostekuvassa havaittu epämääräinen kuoppamainen varjostuma sijaitsi ehjänä säilyneessä maastossa. Ilmeni että kuoppamaisen varjostuman rinnevarjostukseen aiheutti usean kookkaan siirtolohkareen ryhmä. Alueella on useita siirtolohkareita, jotka näkyvät samankaltaisina ilmiöinä rinnevarjosteessa.

Alueella ei havaittu mitään muinaisjäännökseen tai muuhun arkeologiseen suojelukohteeseen viittaavaa. Voidaan myös todeta, että lähes koko alue tuli silmänvaraisesti tarkastetuksi.

17.8.2022

Timo Sepänmaa, Janne Soisalo & Hannu Poutiainen
Mikroliitti Oy

Lähdeluettelo

Pesonen, P. 2016. Lempäälä Hirvikallio. Tulevan varastokentän arkeologinen inventointi 2016. Museovirasto / Arkeologiset kenttäpalvelut.
Pitäjänkartta 1840-luku. 2123 10 Lempäälä. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1954. 2123 10 Lastustenkulma.

Yleiskuvia

Alueen maastoa

Vasemmalla: Luoteisosan inventoitua aluetta alueen koilliskulmasta lounaaseen.
Oikealla: Alueen pohjoisosaa kuvattuna itään.

Vasemmalla: Luoteisosan lounaisrajaa ja ehjempää maastoa. Kuvattu kaakkoon.
Oikealla: vielä ehjää maastoa alueen reunamilla

Vasemmalla: Kaava-alueen kaakkoispuoliskon lakiosan louhikkoa. Alueella oli hiljattain tehty aukkohakkuu, ja näkyvyys oli esteetön etäälle ja lähelle maanpintaankin hyvä.

Oikealla: Siirtolohkareiden ryhmä, joka usein ja tyypillisesti näkyy rinnevarjosteessa varjostumana, kuten tässäkin tapauksessa. Tällaisia tapauksia oli alueella useita.